

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 1512 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-mayda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

“Zavur kollektor suvlarining kimyoviy tarkibi tahlili va ularni tozalash zarurati (Qoraqalpog‘iston Respublikasi misolida)”.....	20
Kungiratbay Sharipov, Ma‘ruf Nurmanov	
Forming demand and stimulating sales in Uzbekistan.....	26
Musayeva Shoirazimovna	
Членство в ВТО как драйвер развития: взгляд Узбекистана через призму опыта Вьетнама и Казахстана.....	30
Ж.Я.Нуриллаев	
Mamlakatimizda tizimli ahamiyatga molik banklarni aniqlash tartibi va ularning bank tizimi moliyaviy barqarorligiga ta’siri tahlili.....	37
Xolmamatov Farhodjon Kubaevich	
O‘zbekiston respublikasida aholi bandligini ta’minlashdagi dolzarb masalalar	44
Ibragimov Elmurod Gulboynor o‘g‘li	
O‘zbekiston respublikasida elektr energiyasi ta’minoti hajmini yalpi ichki mahsulot hajmiga ta’sirini ekonometrik tahlil qilish.....	48
Fayziyev Rabim Alikulovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining xizmat turlarini takomillashtirish amaliyoti	60
Umurzoqova Adiba Ochilovna	
Qishloq xo‘jaligi kooperativi boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o‘ziga xos xususiyatlari	67
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligi mahsulotlari umumiy hajmini prognozlashda ekonometrik modellar (yillik)	72
Qodirov Farxod Amirovich, Bo‘ribaeva Qundiz Muratbaevna	
Oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi tizimini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari.....	77
Mahamatova Maftuna	
Xufiyona va yashirin iqtisodiyotning amaliy tahlili o‘zbekiston miqyosida.....	83
Koshanov Abdimurat Azat uli	
Soliq tizimini barqarorligini belgilovchi omillar tahlili.....	87
Nurillayev Jasurbek Davronbekovich	
Mahalliy budjetlar daromad manbalarini mustahkamlash omillari.....	92
Soatova Nodira Boboxanovna	
Bank infratuzilmasining raqamli transformatsiyasi va resurslar bazasi shakllanishi: nazariy asoslar va texnologik yondashuvlar.....	97
Raxmatov Azizjon Jaloliddinovich, Jumayev Muzaffar Mahmud o‘g‘li	
Ichki auditning transformatsion potentsiali: tahliliy amallarni takomillashtirish orqali samaradorlikni oshirish.....	102
Misirov Akbarali Pardaboyevich, Ismoilov Asadbek Abdusamat o‘g‘li	
Xorijiy mamlakatlarda yashil moliyalashtirishni rivojlantirish yo‘llari.....	110
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna	
Yashil moliya – iqtisodiy rivojlanish mexanizmi sifatida	117
Nodir Xidirov G‘iyosaliyevich	
Xo‘jalik yurituvchi subyektlarning likvidiligi va moliyaviy barqarorligini ta’minlashning xorij tajribasi va uning amaliy ahamiyati	122
Bauyetdinov M.J.	
Теоретические подходы к определениям агрессий социально - экономической и политической стабильности государства как фактор повышения рекреационных потребностей	128
Алимова Райхона Баходировна	
Innovatsion ta’lim texnologiyalari asosida talabalarning metodik tayyorgarligini shakllantirish.....	139
Komilov Umidjon Normurod o‘g‘li, Tulyaganova Gulnoza Olimjon qizi	

Kichik biznes subyektlarini moliyalashtirish manbalari	143
Nematulloev Suxrob Sobirovich	
“Sibir daryolarining burilishi” loyahasining tarixiy va retrospektiv tahlili	153
Mahmudov Nosir Mahmudovich	
Sarguzasht turizmini rivojlanishi va sarguzasht turlarda turistlarning xavfsizligini ta'minlashda instruktor-gidlarning roli	159
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
Scientific-theoretical foundations of the use of ict in ensuring management efficiency and security in enterprises	165
Khalilov Bekzod Akhmatovich	
Tijorat banklarida kredit riskini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish yo'nalishlari.....	171
Mirtursunova Dinara Anvarovna	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini joriy etishni takomillashtirish yo'llari.....	175
Tangriyev Izzat Raxmatullayevich	
Qashqadaryo viloyatida eko va etno turizmni rivojlantirishning istiqbollari va iqtisodiy samaradorligi.....	181
Erkayeva Barno, Xushvaqtoev Ramziddin	
O'zbekiston bank tizimida raqamli valyutalar va yashil investitsiyalar integratsiyasini takomillashtirish	186
Nodirov Azizxon Asrorovich	
Global energiya noaniqligining o'zgaruvchanligi ekonomertik modellari	192
Bezzod Qo'ziboev	
Экоцифра: цифровизация МСП для зеленого устойчивого роста	197
С.С. Убаева	
Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish va ekologik toza hududni yo'lga qo'yishning ahamiyati	201
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
Statistika fanining shakllanish bosqichlari va rivojlanish tendensiyalari.....	206
Nabixodjaev Abbas Abdupattahovich, Umarova Mukaddas Abbasovna	
Hududlarning atmosferaga chiqaradigan zararli chiqindilar miqdorini sanoat mahsulotiga nisbati bo'yicha tahlili	210
Baqoyev Husan Nuriddinovich	
Qayta tiklanadigan vodorod narxlari strategiyasini o'rganish: xarajat noaniqliklarini bartaraf etish	216
Nuraliyeva Komila Sanakulovna	
Qishloq xo'jaligini “yashil” iqtisodiyot asosida rivojlantirishga o'tishning zarurligi va mohiyati	221
Yoldoshev Mutalib Ibrohimovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda “yashil investitsiyalar” dan foydalanishning xorij tajribalari	225
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna, Rustamova Nasiba Arslanovna	
Ijtimoiy iqtisodiy ehtiyojlar va ularning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni.....	230
Raxmonova Feruza Musaqulovna	
Oliy ta'lim xizmatlarini ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotda tutgan o'rni.....	234
Mirzaxajeva Shaxzoda Shuxratovna	
Tijorat banklari muammoli kreditlarining likvidlikka ta'siri.....	240
Karshiyev Adham Anvarovich	
Kichik firmalarning raqobatbardoshligini oshirishning nazariy metodologik jihatlari.....	245
Ruzmetov Davron Ibrogimovich, Aliyev Maqsudbek Erkinovich	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy resurslaridan samarali foydalanish imkoniyatlari.....	251
Talapova Nargiza Baxriddinovna	
“Deviant xulq-atvorli o'smirlarning ijtimoiy moslashuvining psixologik xususiyatlari”	255
Saidbekova Feruza Anvarbek qizi	
Aholi daromadlarini diversifikatsiya qilishda davlat siyosatining roli va imkoniyatlari	258
Nutfullayev Shohrux Mexli o'g'li, Qurbanov Ulug'bek Erkinovich	

Анализ показателей развития зелёной химии по всему миру и в узбекистане за последние десять лет.....	262
Фозилова Фирангиза Комиловна	
Tijorat banklarining o'zbekiston respublikasi iqtisodiyotiga ta'siri.....	270
Masharipov Rasulbek Jo'rabekovich	
Biznes birlashuvda buxgalteriya hisobi va auditni takomillashtirish yo'nalishlari.....	273
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi, Xayitboyeva Laylo Oybekovna, Mirzarayimov Sardorbek Ravshanovich	
O'zbekiston respublikasida pul-kredit siyosatining maqsadi.....	277
Adilov Zuxriddin Marip o'g'li	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarining ishlab chiqarish va bozorlararo aloqalarining statistik o'zgarish tendensiyalari.....	281
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
Iqtisodiy bilimlarni shakllanishi va rivojlanishi.....	286
Po'latov Abdulloh Xolxo'jayevich	
Теоретические основы эффективного управления финансовыми ресурсами предприятий с государственной долей (на примере узбекистана).....	291
Ахмедов Дилшод Турсункулович	
Robototexnika asoslari va maktab ta'limida qo'llanilishi.....	298
Tuxliyev Muslimbek Sherzod o'g'li	
Sun'iy intellektlar yordamida o'quvchilarni hayotiy faoliyat ko'nikmasini shakllantirishi.....	303
Mirxasilova Zulfiya Kochkarovna, Abdurahmanova Ozoda Djo'rayevna, Kurbanov Azimjon Jo'raboy o'g'li	
Levi tengsizligi uchun A.N. Kolmogorov teoremlari.....	316
Saypiddinov Shukrullo Sadrdinovich, Baxramov Rustamjon Qambarali o'g'li	
Rivojlanayotgan mamlakatlar bank tizimida raqamli moliyaviy texnologiyalarni joriy etish afzalliklari.....	320
Xodjimamedov Akmal Ashurovich, Umedov Abdullo Umedovich	
O'zbekiston respublikasining mdh mamlakatlari bilan tashqi savdo faoliyati tahlili: o'zgarish tendensiyalari va istiqbollari.....	326
Ilyosov Asrorjon Axrorjon o'g'li, Abdullaev Alisher Maxmudovich, Tuxtasinova Muxayyo Mirzasultonovna	
Elektron tijoratni rivojlantirishning xorij tajribasi.....	330
Madieva Zuxra Iskandarbekovna	
Inson resurslarini o'rganishning asosiy yondashuvlari: mohiyat-ta'rifiy tahlil.....	336
Bakirov Qobiljon Mamatyusupovich	
Bandlikni ta'minlashda davlat tomonidan institutsional muhit yaratishning roli.....	340
Dilorom Tojiboyeva, Umida Ravshanovna Anvarova	
Mamlakatimizda islom moliyasini rivojlantirish maqsad va choralari.....	346
Xoliyorov Xomid Boynazarovich	
Разработка экспертной системы для оценки финансового состояния предприятия.....	352
Tajibayeva Kizlargul Ajiniyazovna	
Farg'ona vodiysi viloyatlarida kichik biznes ko'rsatkichlarining o'zgarishi: panel regressiya tahlili.....	362
Tojiyeva Muhabbatxon Mansurjon qizi	
O'zbekiston Respublikasida makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni hisoblashdagi asosiy muammolar va ularning yechimlari.....	368
Farmonov Ilhomjon Iqboljon o'g'li	
Xorijiy tajriba asosida korxonalar innovatsion faolligini boshqarishni takomillashtirish.....	374
Hakimova Nozimaxon Sobirjon qizi	
Mahalliy davlat hokimiyati organlarida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish.....	380
G'aniev Elyor Sobirjonovich	
O'zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotga o'tishning ahamiyati.....	386
Mirzayev Muzaffar Maxmudovich	
The role of international investments in greening and ecological rehabilitation of the aral sea region.....	392
Osmanova Feruza Bazarbaevna	
“Зеленое направление” совершенствования бухгалтерского учета.....	397
Ибрагимов Гайратжон Артикович	

Xarajatlarni kelib chiqish joylari va javobgarlik markazlari bo'yicha hisobga olishni takomillashtirish.....	403
Xamidova S.Ya.	
Mintaqalarni iqtisodiy rivojlantirishning metodologik asoslari va ularni takomillashtirish.....	409
Toshaliyeva Saodat Toxirovna	
O'zbekistonda kichik turar joy biznesini rivojlantirishda xorijiy tajribalar	414
Yo'ldashev Bekzodjon Sherzodjon o'g'li	
Tijorat banklarida davlat maqsadli dasturlarini moliyalashtirish yuzasidan ilmiy-nazariy qarashlar.....	419
Shodiyev Shuhrat Sunnat o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing strategiyalaridan foydalanishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	426
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Risk management in commercial banks, methodological approaches and practical implementation	433
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Jarilkapova Naubaxar Paraxat qizi	
The impact of competition on economic growth: evidence from uzbekistan's automotive industry.....	439
Saydaliyeva Dilrabo Baxriddin qizi	
Raqamli texnologiyalarning oliy talim xizmatlarini rivojlantirishdagi o'rni.....	444
Mirzaxadjayeva Shahzoda Shuxratovna	
Развитие производства сельскохозяйственной продукции путем развития цифровых технологий.....	450
Юсупов Мухиддин Соатович	
Tijorat banklarida loyihaviy moliyalashtirish risklarini boshqarish amaliyotini takomillashtirish.....	457
Berdiyev Akram O'ktamovich	
Iqtisodiy tarmoqlarni soliqqa tortish orqali investitsiya loyihalarini rivojlantirish.....	463
Sharipov Eldor Salohiddin o'g'li	
Iqtisodiyotda investitsiya va kredit salohiyatini bank faoliyatiga ta'siri.....	468
Ergashova Nilufar Sobirovna	
Qurilish materiallari sanoati korxonalarining raqobatbardoshlik salohiyatini boshqarishni takomillashtirish.....	473
Tashmukhamedova Karima Samatovna	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari va istiqbollari.....	479
Kurbanova Mohinur Xabib qizi	
Xalqaro sayohat lug'ati va uning shakllanishi.....	487
Abduaxadova Zilola Djamoliddinovna	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari va uni o'zbekiston respublikasi hisob tizimini rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati.....	492
Quvvatov G'olibjon Baxtiyor o'g'li	
Kooperatsiyalarning tutgan o'rni va ahamiyati.....	501
Mirzayev Musurmon Umidullayevich, Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich	
Использование методов математического моделирования при внедрении коммерческих автоматических систем	505
Курбанова Рахима, Ахмедов Мехрожон	
Tijorat banklari kapitalidagi davlat ulushini kamaytirish yo'llari.....	511
Vasiyev Alisher Samiyevich	
Механизмы трансформации неформального сектора в официальную экономику на основе финансовых инструментов.....	515
Кошанов Абдимурат Азат ули, Муртазаев Шахрух Коньсжайлиевич	
The impact of tourism on the economy of Uzbekistan.....	519
Xaydarova Marjona, Muxamedboyeva Muxlisa, Umarov Kamron, Usmanova Aziza	
Mintaqada gastroturizm rivojlanishining iqtisodiy asoslari va zamonaviy tendensiyalari.....	525
Masharipova Manzura Alimbayevna	

Tikuv-trikotaj korxonalari brend jozibadorligini oshirishning ilmiy-nazariy jihatlari.....	535
O'rinov Akmaljon Axmadjonovich	
Bank tizimida hisobotlarni avtomatlashtirish texnologiyalari	542
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Engineering programs in Uzbekistan on the verge of fifth industrial revolution.....	547
Khasan Khankeldiyev	
Aksiyadorlik jamiyatlarining boshqaruvini yaxshilashda korporativ madaniyatning ahamiyati.....	551
Akramova Nazokat Israilovna	
Tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy taraqqiyotdagi o'rni	562
Amonov Mehridin Oromiddinovich	
O'zbekiston sanoat tarmoqlarida kooperatsiya asosida tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni mahalliyashtirish tizimini takomillashtirish yo'llari.....	572
Xalilova Sevaraxon Alijon qizi	
Moliyaviy barqarorlikning asosiy ko'rsatkichlari va ularning tahlili.....	578
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
Tijorat banklarining mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rnini tahlil qilish	583
Kilicheva F.B., Mengnorov A.A., Bozorova O.R.	
Bog'dorchilik tarmog'ida klasterlarni joriy qilishda yevropa tajribasini qo'llash imkoniyatlari	591
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
To'qimachilik klasterlarini boshqarishda xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	598
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Barriers to tourism infrastructure development in uzbekistan: a critical analysis	605
Sarvinoz Shodmonova	
Xalqaro bozorda qishloq xo'jaligi mahsulotlari raqobatbardoshligini oshirish	609
Mengnorov Almardon Abdirahmonovich	
O'zbekiston respublikasida infratuzilma loyihalarini amalga oshirishdagi risklarni boshqarish.....	620
Yusupova Zilola Ismoiljon qizi	
Korxonaning iqtisodiy barqarorligiga erishishning zamonaviy tendensiyalari.....	626
Iminova Nargizaxon Akramovna	
Qishloq joylari maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanish.....	631
Xamdamiy Eldor Toshmurovich	
Meva-sabzavotlar eksportida transport koridorlari va vositalarini tanlash xususiyatlari.....	636
Yusupov Muxiddin Soatovich	
Рынок рабочей силы в узбекистане и ее воспроизводство	644
Шакиров Амали Улугбекович, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Деньги и их функции в экономике.....	650
Мурадиллаев Мансур Мехроживич, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Развитие сельского хозяйства в узбекистане.....	654
Махмудов Алишер Мухтарович, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Инвестиции и инновации в химической промышленности узбекистана: современные тенденции и перспективы.....	658
Хусаинов Равшан Рахимович, Султанходжаев Аманулла Асадуллаевич	
Tijorat banklari aktivlarini boshqarishni takomillashtirish.....	666
Mardonova Shoxsanam Bahodirovna	
Definition of agritourism as a multifunctional development in rural areas.....	672
Aktamov Olimjon Abdugani ugli	
Kameral soliq tekshiruvda smart texnologiyalarini ma'lumotlarini soliq organlarining ma'lumotlar bazasida shakllanishi	680
Qurbonov Muxiddin Abdullaevich	
Проблемы регулирования государственно-частного партнерства и рекомендации по их решению (на примере безработицы в республике узбекистан).....	687
С.Э. Холмуратов	
Автоматизация аудиторских процедур с использованием искусственного интеллекта.....	692
Ходжарахманова Назира Бахтияр кизи	
Past karbonli iqtisodiyotga o'tish zaruriyati va uning omillari.....	701
Valiyev Axliddin Aropitdinovich	

Yengil sanoatda zamonaviy tikuv mashina-kichik robotlarning mexanizmlarini mukammallashtirish	705
Sirojova Muxabbat Sodiq qizi, Kurbanov Fazliddin Aminovich	
Jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortish tizimining institutsional va iqtisodiy asoslari	710
Kuzieva Nargiza Ramazanovna, Bobomuratova Manzura Panji qizi	
Foyda solig'i bo'yicha bo'nak to'lovlarni to'lash tartibi	717
Yangieva N.S.	
Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini soliqlar vositasi qo'llab-quvvatlashning amaldagi holati	722
Turanboyev Boburjon Qodirjon o'g'li	
Motivation, goal-setting, and organizational performance: a case study from uzbekistan's chemical industry	726
Mamataliev Anvar Ergashevich, Bobur Urinov	
Применение искусственного интеллекта при организации налогового администрирования узбекистана	733
Н.А. Артиков	
Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish zaruriyatini keltirib chiqaruvchi omillar	737
Sharofiddinova Gulnoza Iloxomjonovna	
Raqamli texnologiyalarning tijorat banklari samaradorligiga ta'siri	745
Maksudov Avazbek Ulug'bek o'g'li	
Suv tanqisligi sharoitida yashil iqtisodiyotni rivojlantirish asoslari	750
Qosimov Maxamatjon Sulaymanovich	
Rivojlanayotgan iqtisodiyotda raqamli va raqamli bo'lmagan korxonalar tahlili	761
Raxmonov Nodirjon Raxmonjon o'g'li	
Aholining o'rtacha umr ko'rish yoshini o'zgarishi sharoitida keksalarning ijtimoiy ta'minotiga xavflarning ortishi	767
Toyirov Shohboz Ziyodullo o'g'li	
Oliy ta'lim tizimida moliyaviy nazorat samaradorligini ta'minlash ichki nazorat xizmatlari	773
Xaydarov Baxrom Xolmuradovich	
Moliya bozorida xususiy banklar faolligini ta'minlash istiqbollari	777
Abduqahhorov Asilbek Ahror o'g'li	
Budjet daromadlari ijrosini ta'minlashda soliqlar hisobi va tahlilining ahamiyati	782
Abdullaev Abror Bozarboevich	
Aholi daromadini oshirish yo'llari	803
Shadmanov Baxodir Sherkulovich	
Tourism and regional identity in Uzbekistan: balancing heritage and development	808
Raximova Nilufar Aminovna, Abdukholikova Farida Erkinjon qizi	
O'zbekiston sanoat korxonalarining fond bozorida ishtiroki tahlil va muammolari	815
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
O'zbekistonda davlat-xususiy sheriklik loyihalarini moliyalashtirish va amalga oshirish tahlili	823
Karabaev Sanjar Abdusamatovich	
Globalashuv sharoitida milliy korxonalarining eksport salohiyatini boshqarish masalalari	832
Qodirov Humoyun Tolibjon o'g'li	
Бизнес-планирование и прогнозирование деятельности организации	836
Алимов Бехзоджон Наврузжонович	
Farg'ona vodiysida ekoturizm – kambag'allikka qarshi kurashning yangi imkoniyatlari	840
Soliyeva Nilufar Muxtorjon qizi	
Aholi turmush darajasi baholash bo'yicha dasturiy ta'minot ishlab chiqishda horij tajribasini o'rganish	844
Tursunov Farxod Baxodir o'g'li	
Mintaqa aholi turmush farovonligiga ta'sir qiluvchi omillar tasnifini ishlab chiqish	848
Xodjaniazov Shohruh Yuldashovich	
Xususiy oliy ta'lim muassasalari menejmentining nazariy jihatlar va o'ziga xos xususiyatlari	856
Karimov Ulug'bek Usmonovich	
Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	861
G'aniyev Botir Baxtiyorovich	

Повышение инвестиционной привлекательности – важное условие повышения конкурентоспособности предприятий.....	865
Каримова Дилафруз Садирдин кизи	
Yevropa ittifoqi davlatlari tijorat banklarining soliq to'lovlarini amalga oshirish tartibi	870
Komolov Odiljon Sayfidinovich	
Boshqaruvda innovatsiyalarni hisobga olgan holda agrokorxonalarni davlat tomonidan rag'batlantirishning zamonaviy yondashuvlari	878
Shaniyazova Zamira	
Практические аспекты применения статистических методов контроля качества на предприятиях.....	883
Усманов Илхом Ачилович, Усманов Фарзод Шохрухович	
Yashil iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy o'sishning yangi paradigmalarini shakllantirish: nazariy asoslar va amaliy talqinlar.....	891
Alimova Guzal Abduxakimovna	
Xizmat ko'rsatish korxonalari faoliyati samaradorlik ko'rsatkichlarining nazariy va metodologik tahlili	895
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li	
Kutubxonalarda raqamli iqtisodiyot sharoitida biznes-modellarni ishlab chiqish.....	900
Ernaqulov Sunnatillo Nurali o'g'li	
To'g'ridan-to'g'ri sug'urtalash operatsiyalari bo'yicha xarajatlarni xalqaro standartlar asosida hisob va hisobotda aks ettirish uslubiyatini takomillashtirish	905
X.A.Raximov	
Kameral soliq tekshiruvida smart texnologiyalarini ma'lumotlarini soliq organlarining ma'lumotlar bazasida shakllanishi.....	910
Ergashev Uyg'un Jabborovich	
Obligatsiya moliya bozori instrumenti sifatida, milliy obligatsiyalar bozori	916
Avezov Ibrohim Iloxomovich, Yaxshiboyev Jahongir Abdualimovich	
Barqaror rivojlanish doirasida ekologik, ijtimoiy va korporativ boshqaruv (ESG) ko'rsatkichlarining yashil texnologiyalar innovatsiyasiga ta'sirini baholash.....	921
Meliqo'zieva Dilrabo Muxitdin qizi	
Yashil iqtisodiyot – barqaror taraqqiyotga olib boruvchi yo'l.....	925
Xalilova Aziza Rustamovna	
Научно-теоретические основы экономической и эколого-экономической эффективности предприятий горнодобывающей промышленности.....	930
Раматов Зафарбек Жуманиязович	
Xitoyda eksport faoliyatini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari.....	938
D.E.Qarshiev	
Kichik sanoat zonalarida investitsion jozibadorlikni oshirishni investitsion faollikka ta'siri.....	943
Mannapova Shaxnoza Elshodovna	
Mahalla institutining samaradorligi tahlili: so'rovnoma yondashuvi	947
Bahriddinov Viqorjon Akbar o'g'li	
Формирование человеческого капитала в условиях демографических изменений: опыт и перспективы для узбекистана.....	955
Дониерова Фотимабону Алишер кизи	
Farmasevtika kompaniyalari raqobatbardoshligini oshirishda marketing strategiyalaridan foydalanish yo'nalishlari	962
Вахромбек Бобоjonov	
“Hududlarda sug'urtaga bo'lgan talabning ekonometrik tahlili” bekberganova mohira ravshonbekovna	967
O'zbekiston Milliy universiteti	
O'zbekiston va xalqaro amaliyotda raqamli marketing vositalaridan foydalanish: muammolar va yechimlar	973
Uzoqova Dilnoza Yusuf qizi	
Условия эксплуатации и экологическая безопасность автотранспортной системы на основе энергосберегающих технологий	978
Мамасалиева Мукаддас Ибадуллаевна	
O'zbekiston tibbiyot muassasalarida moliyaviy resurslardan foydalanishda xorijiy tajribalarni qo'llash.....	982
Elmurodov G'ayratjon Abdumurodovich	

Buxgalteriya hisobining samaradorligini oshirish yo'llarida zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar	987
Sattorov Mirjahon	
Особенности маркетинговых стратегий в условиях ограниченных ресурсов и узкой потребительской аудитории	991
Дебердиев Анвар	
DEbitorlik va kreditorlik qarzlari auditini rejalashtirish masalalari.....	995
Tulovov Erkinjon To'liqin o'g'li, Ibragimova Iroda Rashid qizi	
Инвестиционная программа узбекистана по привлечению иностранных инвестиций	1000
Камилова Наргиза Абдукажоровна, Бекмуратов Шухрат Даулетмуратович	
Turistik mahsulotni shakllantirishda turistlar hayoti xavfsizligini ta'minlash.....	1005
Rahmonov Siyovush Turab o'g'li	
Uglerodsiz energiyaga o'tishda o'zbekistonning yashil strategiya yo'l xaritasining integratsiyasi va ta'siri.....	1011
Nuraliyeva Komila Sanakulovna	
Цифровая устойчивость регионов: применение аналитики больших данных для оценки и управления экологическими рисками	1016
Маликов Шохрух Шокирович, Камалов Шухрат Камалович	
Разработка риск-ориентированной модели внутреннего контроля предприятия на этапе планирования налогов в условиях дистанционного налогового мониторинга	1024
Галеева Н.Н., Э.А.Халикова, Абдусаломова Гулчеҳра Мирзо қизи	
Анализ результатов инструментальных методов исследований у детей с врожденными пороками сердца	1029
Мухаммадиева Лола Атамурадovна	
Barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda monetar omillardan samarali foydalanish yo'nalishlari.....	1036
Uskenbaeva Dilnoza Voxodir qizi	
Факторы повышения эффективности управления в государственном секторе.....	1043
Махмудова Севара Улугбековна	
Soliq organlari va soliq to'lovchilar o'rtasidagi munosabatlarning yangi tizimi sharoitida soliq nazorati	1048
Rajabbaeva Dildora Zakirovna, Aripova Aziza Alisherovna	
Boshqaruv jarayonlarini tashkil etishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	1053
Jo'rayeva Niginaxonim Xursand qizi	
Jahonda eksportni qo'llab-quvvatlash amaliyoti.....	1057
Xudoynazarov Sherzod Ismoilovich	
Raqamli moliyaviy texnologiyalarni korxonada darajasida joriy etish orqali moliyaviy barqarorlikka erishish strategiyasi	1063
Soibov Nozimbek Faxridin o'g'li	
Применение методов PMBOK в управлении рисками проектов	1070
Гулираъно Носирова Абдулазиз қизи	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda aholi farovonligining o'rni va ahamiyati	1073
Bobaev Isroiljon Abdinabievich	
Вопросы инновационных инвестиций в контексте международной экономической интеграции	1078
Шарипов Бахтиёр Михлибаевич	
Yashil iqtisodiyotga o'tishning nazariy va amaliy jihatlari hamda tendensiyalari.....	1083
Samiyev Abdurashid Qaxramonovich, Shermuxammedov Begzodjon Usmonovich	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar samaradorligini ta'minlash yo'llari.....	1087
Nazarov Qilich Xolmuradovich	
Improving the organizational and economic mechanisms for the development of tourism in the republic of karakalpakstan	1092
Tleumuratov Baxadir Genjemuratovich	
O'zbekistonda tumanlar barqaror iqtisodiy rivojlanishini ta'minlash yo'llari (Surxondaryo viloyati misolida).....	1097
Qosimova Nodira Saidovna	
Innovatsion iqtisodiyotni shakllantirishning asosi sifatida innovatsiyalar.....	1102
Azizova Maliha Farrux qizi	

Влияние инвестиций на инновационное развитие и повышение конкурентоспособности экономики узбекистана	1106
Максудова Шахзода	
Возможности снижения затрат на логистику за счет цифровых технологий.....	1112
Олимова Бахора Шухратовна	
Yashil texnologiyalar va ularning iqtisodiy tizimga ta'siri.....	1116
Sultonov Omon Juma o'g'li	
Iqtisodiy o'sishning makroiqtisodiy faktorlari va ularning ta'siri	1121
Zuvaydullaev Nematullo Oybek o'g'li	
Роль управления производством в условиях модернизации экономики.....	1125
Гулов Мухтор Очилович	
Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida sun'iy intellekt texnologiyalarining o'rni va ahamiyati	1129
To'rayev Shavkat Shuxratovich	
Роль цифрового маркетинга в продвижении туристических направлений.....	1136
Муродова Наргиза Уткировна	
Развитие финансовых рынков в странах СНГ: проблемы и перспективы.....	1140
Рузиев Зафар Икрамович, Каримов Ислон Ураз угли	
Современные инструменты продвижения бренда в условиях цифровой экономики.....	1145
Темирова Феруза Сагдуллаевна	
"Raqamli asrda axborot xavfsizligi: it texnologiyalar bilan xavfsizlikni ta'minlash yo'llari"	1149
Sherzod Rajabov	
Государственное регулирование инвестиционной деятельности: проблемы и направления совершенствования.....	1152
Шухрат Турсунов, Икромов Хасан Зафарович	
Economic incentives and barriers to sustainable transition in agribusiness: a comparative study of organic and conventional farming systems	1157
Mubina Toirova	
Цифровая трансформация банковской системы узбекистана: анализ внедрения fintech-решений в государственных банках	1162
Абдурахимова Дилора Каримовна	
Ta'lim muassasalaridagi ba'zi jihatlar	1167
A'zam Qutbiddin A'zam-zoda	
Klasterlar hisob siyosatida boshqaruv hisobining metodologik asoslari.....	1173
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich	
Egri soliqlarning mohiyati, genezisi va rivojlanish tendensiyalariga oid nazariy munozaralar xususida	1179
Shodiyev Olimjon Abduraxmonovich	
Ekologik mehmonhona faoliyatini rejalashtirish maqsadlari va vazifalari	1186
Abidova Dilfuza Igamberdievna	
Investitsiya loyihalarining iqtisodiy va moliyaviy samaradorligini oshirish istiqbollari.....	1200
Jo'rabekova Xumora Muzaffar qizi, Saidov Rasul Boltabayevich	
O'zbekistonda nodavlat notijorat tashkilotlarini moliyalashtirish manbalarining tahlili.....	1204
Aliyev Arslon Salom o'g'li	
O'zbekistonda turizm sohasining iqtisodiy ko'rsatkichlarini statistik tahlil qilish.....	1213
Jumanova Zilola Tuychiyevna	
Xorijiy davlatlarda boylik solig'i va uning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati.....	1219
Ruziyev G'anisher Usarovich	
Yer fondi va undan samarali foydalanishning nazariy asoslari (Samarqand viloyati misolida).....	1225
Xoshimova Sevara Baxromovna	
Iqtisodiy-ekologik tizimlarni boshqarishga ta'sir etuvchi omillarning ilmiy asoslari	1229
Kuldoshev Asliddin Tursunovich	
Влияние финтех-услуг на финансовую инклюзию в сельских регионах узбекистана.....	1236
Абдурахимова Дилора Каримовна	
Surxondaryo viloyati sanoat sohasining asosiy ko'rsatkichlari tahlili.....	1240
Kuvanchiyeva Mehriniso Davlyatgeldi qizi	
A critical evaluation of strategic management's role in promoting sustainable development in Uzbekistan	1245
Ismatova Mahliyo	

O'zbekistonda turizm xizmatlari eksportini oshirishda zamonaviy infratuzilma va texnologiyalarning integratsiyasi.....	1251
Akmal Bakhromov	
Trends and reforms of corporate governance in state-owned enterprises.....	1257
F.Djalilov	
Переоценка долгосрочных активов в нефтегазовой промышленности и определение финансового результата от переоценки.....	1269
Махкамова Саида Гайратова	
Oziq-ovqat mahsulotlari korxonalarini integratsiyalashuv jarayonlarini boshqarish samaradorligini oshirish.....	1275
Xojiev Ibroxim Ikramovich	
Sug'urta kompaniyalari moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim shartlari.....	1280
Allanazarova B.K.	
P2P lending and crowdfunding as alternative sources of financing for small business in Uzbekistan.....	1286
Abdurakhimova Dilara Karimovna	
O'zbekistonda soliq nazoratining huquqiy va tashkiliy asoslarini takomillashtirish yo'llari.....	1290
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Oymatova Gulnur Mirjamolovna	
Applications of hyperbolic geometry in physics and biology.....	1295
Khaknazarova Khurshidabonu Kenjaevna, Otakulova Rukhshona Akram kizi	
O'zbekiston temir yo'llari tizimining transformatsiyasi: modernizatsiya, raqamlashtirish va qayta tuzilish yo'nalishlari.....	1301
Nasrullayev Nurbek Baxtiyarovich	
The role of tourist product diversification in sustainable tourism development.....	1305
Raxmonov Shuxrat Shavkatovich, Alimova Mashhura Toirxonovna	
Temiryo'l transporti turi tavsifi.....	1310
Shodmonbekova Nodira Kamoljon qizi	
Namangan viloyatining turizm salohiyatini rivojlantirish istiqbollari: Hududiy raqobatbardoshlik va innovatsion yondashuvlar.....	1314
Khusniddin Egamnazarov	
Kiberxavfsizlik: it infratuzilmasini himoya qilishning zamonaviy usullari.....	1321
D. Sh. Usmanbayev	
Mahalliy budjetlar daromad bazasini tahlili.....	1325
Qurbonov Nuriddin Ro'ziqulovich	
Развитие цифровых финансовых услуги в банковской системе Республики Узбекистан.....	1333
Абдурахманова Матлуба Махамдаминовна	
Avariya rejimlarida kichik yuklamali elektr ta'minoti tizimlarining kabel izolyatsiyasi monitoringini avtomatlashtirishning zamonaviy yondashuvlari.....	1339
Mirzoyev Narzulla Nuriddinovich, Mamatqulov Toyir Chorshanbiyevich	
Analysis of increasing the speed of information exchange between the control interface and execution mechanisms in emergency mode in intelligent systems.....	1346
Azizbek Yusupbekov Nodirbekovich, Husniddin Esonov Mamarasul o'g'lu Assistant	
Sa'noat korxonalari va mexatron robotlarni optimal avtomatlashtirish va boshqarishda sun'iy intellektning ahamiyati.....	1351
Karabayev Ibragim Turdiyevich, Esonov Husniddin Mamarasul o'g'li, Abdullayeva Saodat Mengbayevna, Mamatqulov Toir Chorshanbiyevich	
Korxonaning moliyaviy holatini baholashda zamonaviy tahlil uslublarining qo'llanilishi.....	1355
Usmanova Nasiba Akbarjonovna, Suleymanova Asel Armanovna	
Xizmat ko'satish sohasida xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar va raqamli texnologiyalarning ahamiyati.....	1360
Mirzayeva Shirin Nodirovna	
Rekreatsiya turizmi va sog'lomlashtirish xizmatlari integratsiyasi.....	1365
Shaymanova Nigora Yusupovna	
Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini rivojlantirishda ba'zi iqtisodiy yondashuvlarning nazariy jihatlarini.....	1369
Iskandarova D.B.	
Yashil (eko) investitsiyalarni tijorat banklari orqali moliyalashtirish.....	1373
Kamilova Iroda Xusniddinovna	

Improvement of inventory accounting audit based on international standards	1378
Ovlayev Suhrob Temur o'g'li, Yo'lchiyev Oybek Ulug'bek o'g'li, Normo'minova Dilorom Umar qizi, Avlayeva Oybachin Olim qizi	
Artificial intelligence systems for assessing creditworthiness	1382
Mardonova Durдона Yaxshiboy qizi	
B2B bozorini rivojlantirishda raqamli marketing texnologiyalaridan foydalanishni takomillashtirish	1387
Samadov Askarjon Nishonovich	
Tech-driven growth and the economy of the future: brics-t in the society 5.0 paradigm	1395
Kaldibayev Nurlan Alimjanovich, Sagdullayeva Gulnora Botirovna, Durmanov, Akmal Shaimardanovich	
O'zbekistonda tabiiy resuslardan olinadigan rentaning yaimdagi ulushiga tanlab olingan o'zgaruvchilar ta'siri tahlili	1404
Tursunov Husnidin, Ibragimov Hasan	
O'zbekistonda fond bozorini tartibga solish	1412
Sultonov Sherali Nuraliyevich	
Public perception of the feasibility of introducing islamic banking in Uzbekistan: a consumer perspective	1418
Dr. Shamirova Surayyo Kabildjanovna	
Directions for implementing the innovative digital technologies in tourism	1425
Norchaev Asatullo Norbutaevich	
Возможности совершенствования практики финансирования инвестиционных проектов	1430
Шомуродов Равшан Турсункулович, Хакимов Хафизбек Хамза угли	
O'zbekistonda pochta aloqasi xizmatlarini ko'rsatishning transport-logistika jarayonini mintaqaviy darajada rivojlantirish yo'llarini ishlab chiqish	1436
Palvanbayev Umidbek O'ktam o'g'li	
Aksiyalar qiymatini baholashning nazariy asoslari	1440
Botirxo'ja Aziza Faxmuddin qizi	
Yashil iqtisodiyotni moliyalashtirishning rivojlanayotgan davlatlar amaliyoti tahlili	1444
Raimjanova Madina Asrarovna, Zokirova Feruza Farxod qizi	
Yashil loyihalarni davlat xususiy sheriklik asosida moliyalashtirish	1449
Zokirova Feruza Farxod qizi	
Факторы и риски, влияющие на оценку стоимости акции	1453
Батирхужа Азиза Фахмуддин кизи	
Финансовые риски в эпоху цифровой экономики: новые вызовы и способы управления	1458
Нуруллина Камила Рустамовна	
Tijorat banklarining yangi bank xizmatlarini iqtisodiy samaradorligi	1463
Rahmatov Temur Sotiboldiyevich	
Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida ekologik innovatsiyalarning roli va amalga oshiruv mexanizmlari	1472
Ulichkina Lyudmila Ivanovna	
Эволюция профессиональных стандартов в республике узбекистан: от формирования к внедрению в сфере туризма	1478
Гольшева Елена Вячеславовна, Ивонина Наталья Викторовна	
Aligning uzbekistan's education reform with global best practices: the university of missouri as a model for systemic transformation	1485
Azamat Sulaymonov, Laylo Yakhshiboyeva	
O'zbekiston tijorat banklarining investision faolligini ta'minlash masalalari	1489
Axmedov Shoymurod Azamat o'g'li	
Kichik biznes subyektlarining iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash masalasi	1493
Q.O.Tursunboyev	
Adoption of green economy mechanisms in the process of diversification of construction enterprises	1500
Yembergenova Aynur Aidosbayevna	
Nomoddiy aktivlar hisobini yuritish va audit jarayonlarini takomillashtirish yo'llari	1506
Rozmatova Umida Yuldashevna	

NOMODDIY AKTIVLAR HISOBINI YURITISH VA AUDIT JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI

Rozmatova Umida Yuldashevna

TDIU Moliyaviy tahlil kafedrasida katta o'qituvchisi

TDIU mustaqil izlanuvchisi

e-mail: umidayuldashevnatmi@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola nomoddiy aktivlarning hisobini yuritish va audit jarayonlarini takomillashtirish masalalariga bag'ishlangan. Nomoddiy aktivlar zamonaviy iqtisodiyotda katta ahamiyat kasb etadi va ularning to'g'ri, ishonchli hisobini yuritish korxonaning moliyaviy holatini to'laqonli aks ettirishda muhim vosita hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasida nomoddiy aktivlar hisobini yuritish va audit tizimini bosqichma-bosqich modernizatsiya qilish choralari ko'rilmogda, bu boradagi amaliy harakatlar milliy qonunchilikni xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga muvofiqlashtirishga qaratilgan. Mazkur maqolada ushbu yo'nalishdagi mavjud yutuqlar va dolzarb masalalar tahlil qilinib, tizimni yanada takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari hisob va audit amaliyotini yuqori darajada tashkil etishga xizmat qiluvchi nazariy va amaliy tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: nomoddiy aktivlar, buxgalteriya hisobi, audit tizimi, xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS), intellektual mulk, raqamli iqtisodiyot, moliyaviy barqarorlik, litsenziyalar va patentlar, moliyaviy hisobot sifati.

Abstract: This article is devoted to the issues of improving accounting and audit processes for intangible assets. Intangible assets are of great importance in the modern economy, and their accurate and reliable accounting is an important tool for fully reflecting the financial condition of the enterprise. Measures are being taken to gradually modernize the accounting and audit system for intangible assets in the Republic of Uzbekistan, practical actions in this regard are aimed at harmonizing national legislation with international financial reporting standards. This article analyzes the existing achievements and current issues in this area, and scientifically based proposals are developed for further improving the system. The results of the research include theoretical and practical recommendations that serve to organize accounting and audit practice at a high level.

Key words: intangible assets, accounting, audit system, international financial reporting standards (IFRS), intellectual property, digital economy, financial stability, licenses and patents, financial reporting quality.

Аннотация: Статья посвящена вопросам совершенствования процессов учета и аудита нематериальных активов. Нематериальные активы имеют большое значение в современной экономике, а их точный и достоверный учет является важным инструментом полного отражения финансового состояния предприятия. Принимаются меры по поэтапной модернизации системы бухгалтерского учета и аудита нематериальных активов в Республике Узбекистан, а практическая работа в этом направлении направлена на гармонизацию национального законодательства с международными стандартами финансовой отчетности. В статье анализируются имеющиеся достижения и актуальные проблемы в этой области, а также разрабатываются научно обоснованные предложения по дальнейшему совершенствованию системы. Результаты исследования включают теоретические и практические рекомендации, позволяющие организовать бухгалтерский учет и аудит на высоком уровне.

Ключевые слова: нематериальные активы, бухгалтерский учет, система аудита, международные стандарты финансовой отчетности (МСФО), интеллектуальная собственность, цифровая экономика, финансовая устойчивость, лицензии и патенты, качество финансовой отчетности.

KIRISH

Zamonaviy iqtisodiy sharoitda korxonalar faoliyatining muvaffaqiyati nafaqat moddiy resurslarga, balki nomoddiy aktivlarga bo'lgan munosabat va ulardan samarali foydalanish darajasiga ham bog'liq. Nomoddiy aktivlar — bu korxonaga bevosita foyda keltiruvchi, lekin jismoniy shaklga ega bo'lmagan iqtisodiy resurslar bo'lib, ularga patentlar, litsenziyalar, savdo belgisi, dasturiy ta'minot, nou-xau va intellektual mulkning boshqa shakllari kiradi. Ularning qiymatini aniq belgilash, hisobini yuritish va auditdan o'tkazish bugungi global iqtisodiyotda muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi iqtisodiy islohotlar bosqichida raqamli transformatsiya va axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga keng e'tibor qaratilmoqda. Bu esa nomoddiy aktivlarning salmog'ini oshirib, ularni boshqarish, hisobga olish va nazorat qilish mexanizmlarini takomillashtirishni taqozo etmoqda. Amaldagi normativ-huquqiy baza va buxgalteriya hisobining milliy standartlari bosqichma-bosqich xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga (IFRS) moslashtirilmoqda. Mazkur holat nomoddiy aktivlar hisobining shaffofligi, ishonchligi va auditi sifatini oshirish, bu boradagi yondashuvlarni qayta ko'rib chiqish zaruriyatini yuzaga keltirmoqda. Bu masala bo'yicha chuqur ilmiy izlanishlar olib borish, mavjud tajribani tahlil qilish va asoslangan yondashuvlarni ishlab chiqish dolzarb ilmiy va amaliy ahamiyatga egadir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

F.Castilla-Polo va C.Ruiz-Rodríguez[4] muallifligidagi maqolada nomoddiy aktivlar haqida ixtiyoriy axborotlarni oshkor qilishda kontent tahlilining qo'llanilishini tizimli ravishda ko'rib chiqadi. Mualliflar 74 ta empirik maqolani tahlil qilib, kontent tahlilining imkoniyatlari va cheklovlarini aniqlaydilar. Ular, ayniqsa, yillik hisobotlarda oshkor etilgan ma'lumotlarning miqdoriga haddan tashqari e'tibor qaratilishini va boshqa hisobotlarda, masalan, barqarorlik hisobotlarida mavjud bo'lgan nomoddiy aktivlar haqidagi ma'lumotlarning e'tibordan chetda qolishini to'g'ri emas deb hisoblaydilar.

H.Tang[5] texnologiya sanoatida nomoddiy aktivlarni tan olish va o'lchashda xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS) asosida yuzaga keladigan muammolarni tahlil qiladi. U, ayniqsa, tadqiqot va rivojlantirish xarajatlarini kapitalizatsiya qilishdagi noaniqliklarga e'tibor qaratadi. Muallif texnologiya kompaniyalarida nomoddiy aktivlarni to'g'ri hisobga olishning barqaror rivojlanish uchun muhimligini ta'kidlaydi.

Mualliflar K.Benmoumen va A.Charba[6] xalqaro moliyaviy hisobot standartlari asosida nomoddiy aktivlarni baholashda yuzaga keladigan amaliy va nazariy muammolarni yoritadi. Asosiy e'tibor noaniqlik, subyektivlik, va bozorda narx aniqligini yo'qligi sababli paydo bo'ladigan tavakkalchiliklarga qaratiladi. Standartlarning talablarini real moliyaviy amaliyotga tatbiq etishda aniqlik yetishmasligi, kompaniyalarning strategik qarorlarida xatolarga olib kelishi mumkinligi ta'kidlanadi. Tadqiqotda hisob standartlarini mukammallashtirish bo'yicha aniq takliflar keltirilgan.

Z.Pardayeva[7] o'z maqolasida O'zbekistonda nomoddiy aktivlar hisobini xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS) asosida tashkil etishning dolzarbligini tahlil qiladi. Muallif nomoddiy aktivlarni tan olish, baholash va hisobotda aks ettirish bo'yicha milliy va xalqaro yondashuvlar o'rtasidagi tafovutlarni ko'rsatadi. Ushbu ishda, ayniqsa, patentlar, litsenziyalar va boshqa intellektual mulk obyektlarini hisobga olishda yuzaga keladigan muammolar va ularni hal etish yo'llari muhokama qilinadi. Pardayeva milliy buxgalteriya hisobi standartlarini xalqaro standartlarga moslashtirish zaruratini asoslab beradi, bu esa sizning tadqiqotingizda normativ-huquqiy bazani tahlil qilishda foydali bo'lishi mumkin.

T.Egamov[8] bank sektorida nomoddiy aktivlar hisobini yuritish va auditini takomillashtirish masalalarini o'rganadi. Muallif banklarda nomoddiy aktivlarning baholanishi, ularning hisobda aks ettirilishi va audit jarayonlaridagi muammolarni tahlil qiladi. Ushbu maqolada, ayniqsa, banklar uchun xos bo'lgan nomoddiy aktivlar, masalan, dasturiy ta'minot, mijozlar bazasi va brend qiymati kabi aktivlarning hisobga olinishi muhokama qilinadi.

N.Rizayev[9] maqolasida O'zbekiston milliy buxgalteriya hisobi standartlarini xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga (IFRS) muvofiqlashtirish zaruratini nomoddiy aktivlar misolida tahlil qiladi. Muallif nomoddiy aktivlarning tan olinishi, baholanishi, amortizatsiyasi va hisobotda aks ettirilishi bo'yicha milliy va xalqaro yondashuvlar o'rtasidagi farqlarni ko'rsatadi. Ushbu ish sizning tadqiqotingizda normativ-huquqiy bazani tahlil qilish va xalqaro standartlarga o'tish jarayonini o'rganishda muhim manba bo'lishi mumkin.

E.Maxkamov[10] o'z maqolasida nomoddiy aktivlar buxgalteriya hisobini takomillashtirish masalalarini ko'rib chiqadi. Muallif nomoddiy aktivlarning baholanishi, hisobga olinishi, amortizatsiyasi va hisobotda aks ettirilishi bo'yicha mavjud muammolarni tahlil qiladi va ularni hal etish bo'yicha takliflar beradi. Ushbu ish sizning tadqiqotingizda amaliy yondashuvlarni o'rganish va takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishda foydali bo'lishi mumkin.

TADQIQOT METODOLOGYASI

Ushbu tadqiqot ishlarini amalga oshirishda ilmiy tadqiqot metodologiyasida keng qo'llaniladigan usullardan foydalanildi. Ilmiy tahlil jarayonida ana shu ilmiy tadqiqot usullaridan, xususan, kuzatish, umumlashtirish, guruhlash, taqqoslash, tahlil qilishda esa sintez va tahlil usullaridan keng foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqamli iqtisodiyotning tez sur'atlarda rivojlanishi natijasida nomoddiy aktivlarning korxonalaridagi o'rni keskin oshib bormoqda. Bugungi kunda nomoddiy aktivlar nafaqat ilmiy-texnikaviy yangiliklarni himoya qilish vositasi, balki korxonalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda muhim resursga aylangan. Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi va xalqaro moliyaviy axborot makoniga integratsiya jarayonlari O'zbekiston Respublikasida buxgalteriya hisobini tubdan takomillashtirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Xususan, nomoddiy aktivlarning buxgalteriya tizimidagi o'rni va ularga berilayotgan e'tibor global amaliyotlarga mos ravishda kengaymoqda. Korxonaning moliyaviy ahvolini real aks ettirish, investor va manfaatdor tomonlar uchun ishonchli ma'lumotlar taqdim etish aynan ushbu aktivlarning to'g'ri baholanishi va hisobga olinishi bilan chambarchas bog'liq.

Bugungi kunda yurtimizda korxonalarining intellektual salohiyati oshib borayotgan bir vaqtda, nomoddiy aktivlar tarkibi ham murakkablashib bormoqda. Dasturiy ta'minot, litsenziya, patent, brend, nou-xau kabi obyektlar qiymatini aniqlash va ularni hisobga olishda xalqaro standartlar talab qiladigan yondashuvlarga ehtiyoj kuchaymoqda. Ayni jihatlar, mavjud milliy hisob tizimining raqamli iqtisodiyot talablariga to'liq mos emasligini ko'rsatadi. Modernizatsiya qilish zaruriyati, birinchidan, moliyaviy axborotning aniqligi va taqqoslanuvchanligini oshirishga xizmat qiladi. Ikkinchidan, bu auditorlik jarayonlarining aniqligi va samaradorligini ta'minlaydi. Uchinchidan, xorijiy investorlar va xalqaro moliyaviy institutlar bilan ishlashda ishonchli va standartlashtirilgan hisobotlar hal qiluvchi omilga aylanadi. Shu bois, nomoddiy aktivlar hisobini zamonaviy axborot texnologiyalari asosida tashkil etish, milliy buxgalteriya standartlarini xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga moslashtirish orqali modernizatsiya qilish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Bu yo'nalishdagi amaliy qadamlar iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasida muhim rol o'ynaydi.

Ayniqsa, O'zbekiston iqtisodiyoti modernizatsiya bosqichida, innovatsion faoliyat va axborot texnologiyalariga asoslangan xizmatlar sohasining kengayishi natijasida, patentlar, brendlar, dasturiy ta'minot, litsenziyalar kabi aktivlarning moliyaviy hisobi va ularning bozor qiymatini aniq belgilash muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasida faoliyat yuritayotgan yirik sanoat, moliya va xizmat ko'rsatish korxonalarida patentlar, dasturiy ta'minotlar, brendlar, litsenziyalar kabi nomoddiy aktivlar hajmi sezilarli darajada ortib bormoqda. Shuningdek, ularning buxgalteriya hisobida aks ettirilishi va audit jarayonlari bosqichma-bosqich xalqaro standartlarga to'liq moslashtirilmoqda. O'zbekistondagi korxonalarda nomoddiy aktivlar ulushi hozircha nisbatan yuqori bo'lmasa-da, ularning ahamiyati yildan-yilga oshmoqda (1-jadval).

1-jadval. O'zbekistonning ayrim yirik tarmoqlarida nomoddiy aktivlar ulushi (2020–2023 yillar, %).¹

Tarmoqlar	2020	2021	2022	2023
Bank-moliya sektori	3,5%	4,1%	4,9%	5,6%
Telekommunikatsiya	5,2%	6,0%	7,3%	8,5%
Farmatsevtika	2,4%	3,0%	3,8%	4,3%
IT-kompaniyalar	9,8%	11,4%	12,6%	14,2%
O'rtacha ko'rsatkich	4,7%	5,6%	6,6%	7,7%

1-jadvaldan ko'rinib turibdiki, 2020—2023-yillarda O'zbekistonning bir qancha tarmoqlarida nomoddiy aktivlar ulushi sezilarli darajada oshgan. Eng yuqori o'sish IT-kompaniyalarda kuzatilib, 2020-yildagi 9,8% dan 2023-yilda 14,2% ga yetgan. Bu sohaga xos intellektual resurslarning ustunligi va ularning qiymatini aniq aks ettirishga intilish bunga sabab bo'lmoqda. Telekommunikatsiya va bank-moliya sektorlarida ham o'sish barqaror tarzda davom etgan. Farmatsevtika sohasida esa nisbatan yuqori bo'lmasa-da, o'sish borligi innovatsion faoliyatning kuchayganini ko'rsatadi. O'rtacha ko'rsatkich 4,7% dan 7,7% gacha oshgan bo'lib, bu nomoddiy aktivlarning iqtisodiyotdagi rolini kuchaytirayotganini anglatadi. Umuman, ushbu tendensiyalar raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobi va audit jarayonlarini modernizatsiya qilish zaruratini yanada kuchaytiradi.

Nomoddiy aktivlarning o'sishi bir qancha asosiy omillarga bog'liq:

1 Muallif tomonidan tayyorlandi.

Birinchiidan, raqamli transformatsiya jarayoni barcha tarmoqlarda yangi intellektual mahsulotlar va xizmatlar yaratishni rag'batlantirmoqda.

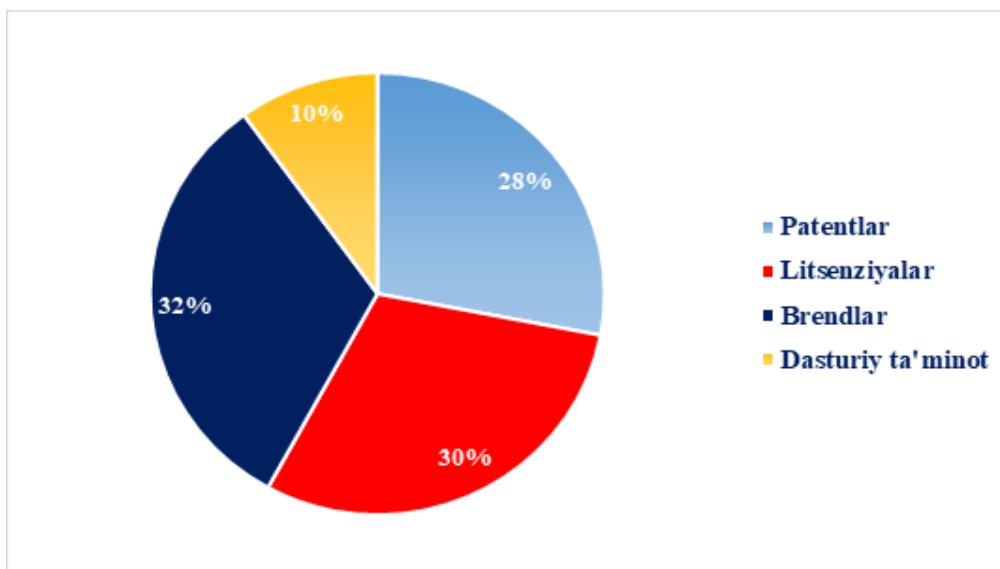
Ikkinchiidan, global bozorlar bilan integratsiya jarayonlari, shuningdek, xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS)ga o'tish korxonalarini o'z aktivlarini aniqroq va shaffofroq hisobga olishga majbur qilmoqda.

Ushbu omillar natijasida, ayniqsa IT-kompaniyalar va telekommunikatsiya sohaslarida nomoddiy aktivlarning ulushi sezilarli darajada oshmoqda. Tarmoqlar bo'yicha nomoddiy aktivlar hajmining o'zgarishi korxonalarining moliyaviy barqarorligiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Masalan, intellektual mulk va dasturiy ta'minotga investitsiyalar, korxonalar uchun uzoq muddatli qiymat yaratib, raqobatbardoshlikni oshiradi va bozor pozitsiyasini mustahkamlaydi. Shu bilan birga, nomoddiy aktivlar qiymatining aniq hisobga olinishi moliyaviy hisobotlarning ishonchligini oshirishga yordam beradi, bu esa investorlar va kredit tashkilotlari uchun qo'shimcha ishonch omilidir.

O'zbekiston iqtisodiyotida nomoddiy aktivlarning o'sishi ayniqsa raqamli texnologiyalar va innovatsion xizmatlar sohasida yaqqol sezilmoqda. Mamlakatda IT-kompaniyalar sonining ortishi, axborot kommunikatsiya texnologiyalarining keng joriy etilishi, shuningdek, ilmiy-tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlari faoliyatining rivojlanishi nomoddiy aktivlar hajmining barqaror o'sishiga olib kelmoqda. Bu jarayonlar davlat siyosatining raqamli iqtisodiyotga e'tibori va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash tashabbuslari bilan chambarchas bog'liqdir.

Nomoddiy aktivlarning moliyaviy hisobga olinishi borasida ham O'zbekistonda sezilarli o'zgarishlar kuzatilmoqda. Mahalliy korxonalar tomonidan intellektual mulk va dasturiy ta'minotni hisobga olish jarayonlari takomillashmoqda, bu esa moliyaviy hisobotlarda aniqroq va ishonchliroq ma'lumotlarni taqdim etishga yordam bermoqda. Xususan, bu borada xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga moslashish jarayoni respublikada bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda, bu esa hisob va audit sifatini yangi bosqichga ko'tarishga imkon bermoqda. Shu bilan birga, nomoddiy aktivlar ulushining turli tarmoqlarda farqlanishi ham o'ziga xos jihatlarga ega. Masalan, IT-kompaniyalarda bu ko'rsatkich ancha yuqori bo'lsa, an'anaviy sanoat va qishloq xo'jaligi tarmoqlarida nomoddiy aktivlarning ulushi hali past darajada qolmoqda. Biroq, ushbu tarmoqlarda ham innovatsiyalarni joriy etish va intellektual mulkni kengaytirish imkoniyatlari mavjud bo'lib, ularning hisobga olinishi va auditi tizimini takomillashtirish istiqbollari mavjud. Umuman olganda, nomoddiy aktivlarning moliyaviy barqarorlikka ta'siri ortib borayotgani O'zbekiston korxonalarini uchun strategik ahamiyat kasb etmoqda. Bu borada nomoddiy aktivlarni hisobga olish va audit jarayonlarini takomillashtirish milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishda, shuningdek, investitsiyalarni jalb qilish va moliyaviy boshqaruvni yaxshilashda muhim vosita hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasida nomoddiy aktivlar hisobini yuritish va audit tizimini modernizatsiya qilish bo'yicha so'nggi yillarda muhim qadamlar tashlanmoqda. Xususan, Moliya vazirligi tomonidan xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga (IFRS) moslashtirilgan milliy buxgalteriya hisobi standartlarini joriy qilish ishlari bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda. Bu esa nomoddiy aktivlarning huquqiy, iqtisodiy va hisob siyosatidagi aniqlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, korxonalar balansida mavjud nomoddiy aktivlar turkumining tarkibiy tuzilmasi ularni hisobga olish va audit qilish yondashuvlarini yangilash zaruratini keltirib chiqarmoqda (1-rasm).

1-rasm. O'zbekistonda nomoddiy aktivlar tarkibi bo'yicha ulushlar (%)²

2 Muallif ishlanmasi.

O'zbekistonda nomoddiy aktivlarning asosiy tarkibiy qismlari va ularning ulushlarini foizlarda ko'rsatadi. Brendlar 32% bilan eng katta ulushni tashkil etadi, bu korxonalar uchun intellektual mulk va bozordagi obro'ning muhimligini ta'kidlaydi. Litsenziyalar ham 30% ni tashkil qilib, yuridik va texnologik huquqlarni boshqarishdagi ahamiyatini ko'rsatadi. Patentlar 28% ulushga ega bo'lib, innovatsion faoliyat va yangi texnologiyalarni ishlab chiqishga bo'lgan e'tiborni ifodalaydi. Dasturiy ta'minot esa 10% bilan kamroq ulushga ega, biroq raqamli transformatsiya jarayonida uning roli sezilarli darajada oshmoqda. Ushbu taqsimot nomoddiy aktivlarni to'g'ri baholash va hisobga olish, shuningdek audit jarayonlarini yanada takomillashtirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga moslashish borasidagi chora-tadbirlar, me'yoriy-huquqiy hujjatlarning yangilanishi, professional buxgalter va auditorlar salohiyatining oshib borayotgani bu yo'nalishda ijobiy zamin yaratmoqda. Tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, so'nggi yillarda nafaqat yirik korxonalarda, balki kichik va o'rta biznes subyektlari darajasida ham nomoddiy aktivlarga nisbatan e'tibor ortmoqda.

Tahlillar asosida quyidagi tavsiyalarni shakllantirish mumkin:

Tizimlashtirilgan metodik qo'llanmalarni ishlab chiqish: Nomoddiy aktivlar hisobini yuritish va audit qilishda amaliy qulaylik yaratish maqsadida xalqaro standartlarga mos metodik materiallar, milliy sharoitga moslashtirilgan tavsiyanomalar ishlab chiqilishi foydali bo'ladi. Bu korxonalariga aniq yondashuvlar asosida faoliyat yuritishga imkon beradi.

Malaka oshirish dasturlarini kengaytirish: Auditor va buxgalterlar uchun nomoddiy aktivlar bo'yicha malakali treninglar, sertifikatlash kurslari tizimli ravishda yo'lga qo'yilishi, sohaga oid bilimlarni amaliyotda mustahkamlashga xizmat qiladi.

Elektron axborot tizimlarini keng joriy etish: Raqamli hisob yuritish vositalarini keng qo'llash orqali nomoddiy aktivlar harakati ustidan doimiy monitoring o'rnatish va audit jarayonini soddalashtirish imkoniyati yaratiladi.

Statistik monitoringni yaxshilash: Nomoddiy aktivlar bo'yicha statistik ma'lumotlarni yagona axborot platformasida to'plash, ularni tahliliy maqsadlarda ommaviylashtirish orqali sohaga oid qaror qabul qilish jarayonlari aniqroq asoslanadi.

Kichik va o'rta biznesga axborot yordami: KOB subyektlari uchun soddalashtirilgan, ammo yetarlicha puxta tushuntirilgan hisobot tuzish va audit metodikasini ishlab chiqish ularga ham nomoddiy aktivlar bilan samarali ishlash imkonini beradi..

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayoni va xalqaro moliyaviy axborot tizimlariga integratsiyalashuvi fonida nomoddiy aktivlarning roli ortib bormoqda. Mazkur maqolada nomoddiy aktivlar hisobini yuritish va audit jarayonlarining bugungi holati tahlil qilinarkan ekan, bu soha hali to'liq shakllanmaganligi, ammo rivojlanish uchun mustahkam zamin mavjudligi aniqlangan. Patentlar, brendlar, dasturiy ta'minot va litsenziyalar kabi aktivlar nafaqat korxonaning bozor qiymatini oshiruvchi omil, balki moliyaviy axborotning ishonchligini ta'minlovchi muhim resurs sifatida namoyon bo'lmoqda. Yurtimizda mavjud buxgalteriya amaliyoti va normativ-huquqiy baza bosqichma-bosqich xalqaro standartlarga moslashtirilayotgan bo'lsa-da, amaliyotda hali yechimini kutayotgan masalalar mavjud. Shu nuqtayi nazardan, nomoddiy aktivlar hisobini yuritish va audit tizimini chuqur tahlil etish, zamonaviy yondashuvlarni tatbiq qilish orqali hisob va nazorat sifatini oshirish bugungi kun talabi hisoblanadi.

O'tkazilgan tahlillar asosida quyidagi takliflarni ilgari sura olamiz:

Xalqaro tajriba asosida milliy buxgalteriya standartlarini takomillashtirish.

IFRS (International Financial Reporting Standards) talablariga moslashtirilgan milliy yondashuvlar ishlab chiqilishi, ayniqsa nomoddiy aktivlarning baholanishi va amortizatsiya mexanizmlariga oid qo'llanmalar yangilanishi zarur.

Raqamli buxgalteriya texnologiyalarini keng joriy etish.

Nomoddiy aktivlarni aniqlash, ularni dastlabki qiymatida va keyingi baholashda xatoliklarga yo'l qo'ymaslik uchun zamonaviy axborot tizimlari asosida avtomatlashtirilgan hisob tizimlari keng joriy qilinishi lozim.

Amaliyotda malakali auditor va buxgalterlar salohiyatini oshirish.

Nomoddiy aktivlarga doir hisob va audit jarayonlarining murakkabligini inobatga olib, mutaxassislar uchun doimiy malaka oshirish dasturlarini yo'lga qo'yish maqsadga muvofiqdir. Bu esa jarayonlarning aniqligi va ishonchligini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 24-fevraldagi "Buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobot tizimini isloh qilish strategiyasi to'g'risida"gi PQ-4611-son qarori. <https://lex.uz/docs/4746047>
2. OECD (2021). Measuring Intangible Assets in the Digital Economy. Organisation for Economic Co-operation and Development. www.oecd.org

3. World Bank Group. "Accounting and Auditing Reform in Uzbekistan", 2021. www.worldbank.org
4. Castilla-Polo, F. va Ruiz-Rodríguez, C. (2017) — "Content analysis within intangible assets disclosure: a structured literature review" <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/jic-11-2016-0123/full/html>
5. Huailing Tang (2024) — "Recognition and Measurement of Intangible Assets in the Technology Industry based on IFRS" Highlights in Business, Economics and Management, 27, 220–225. <https://doi.org/10.54097/1cneje88>
6. Valuation of Intangible Assets under IAS/IFRS: Accounting Challenges and Perspectives. International Journal of Accounting, Finance, Auditing, Management and Economics, 6(2), 343–356. <https://www.ijafame.org/index.php/ijafame/article/view/1972>
7. Zulfizar Pardayeva — "O'zbekiston Respublikasida nomoddiy aktivlar hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari talablari asosida tashkil etish xususiyatlari" (2024) <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/journal/index.php/GED/article/view/1992>
8. Egamov Temur Muzaffarovich — "Banklarda nomoddiy aktivlar hisobi va auditini takomillashtirish" (2024) <https://www.intereuroconf.com/index.php/IEMWDSE/article/view/4755>
9. Nurbek Rizayev — "Xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish-davr talabi (Nomoddiy aktivlar misolida)" (2023) <https://journal.bfa.uz/index.php/bfaj/article/view/137>
10. Maxkamov Elyor Mo'minovich — "Nomoddiy aktivlar buxgalteriya hisobini takomillashtirish" (2024) <https://web-journal.ru/journal/article/view/3912>
11. O'zbekiston Respublikasi Milliy Statistika Qo'mitasi rasmiy ma'lumotlari: www.stat.uz
12. IFRS Foundation. International Financial Reporting Standards (IFRS). www.ifrs.org
13. Kamolov T. Sh. "Moliyaviy hisobot va buxgalteriya hisobining xalqaro standartlari", – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2021.
14. Deloitte Touche Tohmatsu. "2023 Global Intangible Assets Study". www.deloitte.com
15. IMF (International Monetary Fund). "Uzbekistan: Selected Issues", Country Report No. 22/89, 2022. www.imf.org

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>